

Jezik, ideologija i politika

Marija Salzmann Čelan

A-2344 Maria Enzersdorf
Hohe Wandstr 18/3
Austrija

UDK 808.62:32(091)
Prispjelo: 10. lipnja 1995.

U prvoj polovini 19. stoljeća dolazi do povijesnih i političkih previranja u Europi: pojava panslavizma, revolucija 1948., koja je trebala rušenjem Austrougarske Monarhije uspostaviti temelje demokraciji (u kojoj se hrvatski ban Jelačić stavio na stranu Beča), te intenzivan

interes kulturne Europe za zaostali srpski narod pod turskom vlašću. I pored kontroverzne uloge J. Kopitara i Vuka Karadžića, Hrvati prihvaćaju Književni dogovor 1850. g. sa Srbima, koji već u ono vrijeme, očividno uz pomoć politike i lingvistike, osporavaju Hrvatima identitet.

Ključne riječi: ideologija, jezik, politika

Hrvatski jezik još uvijek se vodi u Austriji kao srpskohrvatski jezik. Čini se da ovaj problem oko hrvatskog jezika postaje ozbiljno političko pitanje, kako u Hrvatskoj, tako i u inozemstvu.

Hrvati još uvijek ne uspijevaju, nažlost, izboriti kod austrijskih vlasti pravo na svoj materinski hrvatski jezik. Čeka se očito politički ishod ratnih zbivanja u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini (1).

Nedavno je sveučilišni profesor dr. Radoslav Katičić održao predavanje u Centru gradišćanskih Hrvata u Beču (16. ožujka 1995. g.) sa temom "KOJIM JEZIKOM SE GOVORI U BOSNI". Dobio se uvid u današnju geografsku rasprostranjenost govornih oblika u Bosni i Hercegovini, govorio je o raznolikosti više narječja, da bi utvrdio da je "teško naći ljude koji govore izvorno". Isto tako je iznesen podatak da se 85% muslimana unajvećem jeku ratnih strahota, koje su im nanosili Srbi, izjasnilo za bosanski jezik a 65% Hrvata za hrvatski. Ovaj poznati lingvista izrekao je između ostaloga i misao kako danas čakavci i kajkavci najštokavskije "pjevuju".

A kako je do toga došlo?

Danas se, izgleda, prihvaća bosanski jezik kao činjenica. Međutim, nisu slušatelji saznali otkuda porijeklo ovoga "bosanskoga" jezika.

U nastaloj raspravi o tzv. bosanskom jeziku potužili su se nazočni bosanski Hrvati da se njihovoj djeci u svjedodžbama navodi jezik bosanski, a ne hrvatski, te da li je moguće nešto poduzeti od strane lingvista i političara? Ostalo je na tome da je bez sumnje to hrvatski jezik, jer njime govore Hrvati

i da im to nitko ne može osporiti, pa niti im to može netko osporiti u Austriji.

Znači "hrvatski" treba još čekati na rješenje političara i lingvista.

Muslimani su u zadnje vrijeme pojačali u inozemstvu svoju propagandu u medijima, tvrdeći da su oni starosjedioci u Bosni, tj. potomci bogumila. K tome se pojavio udžbenik 1994. "Poznavanje društva" za četvrti razred osnovne škole odobren od Ministarstva Republike Bosne i Hercegovine, u kojem se krivotvori povijest u službi politike. Tako se tvrdi da je doseljavanje Hrvata i Srba uslijedilo tek u vrijeme turske okupacije Bosne, te da je njihovo prisustvo bila kap u moru u odnosu na starosjedioce... Dalje se navodi da se pokušalo Bošnjacima muslimanima dokazati da su oni islamizirani Hrvati i Srbi, ali u tome se nije uspjelo.

Nameće se jedna paralela: kao što su Hrvati za Srbe pokatoličeni Srbi (laž i zločin je i danas njihova etika), ne bismo se trebali čuditi apsurdno da se kršćane proglasi istom perfidnošću Turcima kršćanskoga zakona, kada im već sada Bošnjaci muslimani oficijelno nameću neki "bosanski" jezik. Kako sada izgleda, može se očekivati priznavanje bosanskog jezika u inozemstvu prije nego što se prizna hrvatski. Zar se danas ne pokušava posredstvom MOĆNIH postići priznavanje Bosne i Hercegovine od strane Beograda prije priznavanja Hrvatske? Isto tako uspostavljanje konfederacija Bosne i Hercegovine sa Srbijom. Kuda to vodi? Sve to podsjeća na poruku jednog državnika -

"Nikome na svijetu nije potrebna Hrvatska, samo Hrvatima"

Koliko će se pobrinuti hrvatski lingvisti za osamostaljenje i čišćenje hrvatskog jezika, pitanje je. Ne smije se zaboraviti da su mnogi od njih postigli upravo svoju karijeru i renome na tzv. "srpsko hrvatskom" jeziku, a neki moguće ne riskiraju zbog egzistencije.

Činjenica je, isto tako, da bi Hrvati trebali ponovno učiti hrvatski jezik. U prošlosti, direktivom vladajućih, hrvatskoj djeci se nije, na primjer, stara hrvatska književnost predočavala na originalima. Ciljano se kroz sto i pedeset godina hrvatski jezik prilagođavao srpskoj štokavštini. I danas, ako netko uzme stari tekst dubrovačke štokavštine, po kojoj se u biti i mislilo normirati hrvatski književni jezik, uvjerit će se zbog čega je on to Srbima stran, a da ne govorimo o hrvatskoj kajkavštini i o čakavštini.

Činjenica je, također, da je i današnja hrvatska ortografija strancima skurilna, a mi znamo da hrvatska tradicija ne poznaje niti pisanje dijakritičkih znakova, niti palatalizacije, niti pisanje je, ije - u čemu Hrvati u pisanju danas dosta griješe, bez obzira na naobrazbu. Tako kruži krilatica u narodu da su od Hrvata lingvisti napravili pismene legasteničare.

I Slovenci pišu korijenski - npr. sladak, sladki itd. U novije vrijeme se javila tendencija u hrvatskom puku da za inat popravljaju u govoru jedan drugoga, pa se govori: "u ruki, na nogi, u rijeki itd."

Neki lingvisti predlažu izmjene, čime bi se pridonijelo konačnom vraćanju, još uvijek u narodu, ustaljenoj i prisnoj tradiciji, a time i konačnom čišćenju i udaljavanju od srpskoga jezika. Na žalost stara garda srbo-stručnjaka i Vokovaca još uvijek dominira.

Nezaboravna je i neoprostiva srbofilska tendencija čuvenog slaviste i rođenog Hrvata Vatroslava Jagića koji je tako rekuć beskrupulozno "potukao" svoje protivnike u Hrvatskoj, koji su smatrali da se može odoljeti srpstvu jedino ako se ušćuva hrvatska gramatika i pravopis. Kao što vidimo, s pravom su se bojali da Jagić radi na propasti Hrvatske.

No vratimo se unatrag, na 1850. godinu, kada dolazi do književnog dogovora između Hrvata i srba, a koji se veže uz ilirski pokret, uz imena Kukuljevića, I. Mažuranića, D. Demetra i Lj. Gaja. Hrvati su, što svjesno, što nesvjesno, nasjedali SRPSTVU, iako je za ilirizma bila sasvim očita sva ta štetna politička igra oko hrvatske nacije u ime panslavizma.

Zadojeni panslavističkom idejom, vodeći Hrvati onoga vremena, a i danas uz druge porive bili su spremni da žrtvuju svoj identitet, svoju tradiciju, svoje

rasprostranjene stare dijalekte čakavski i kajkavski, na kojima je stvorena vrijedna hrvatska književnost i na kojoj im mogu Europljani samo zavidjeti.

Upravo ovo tragično povijesno prihvaćanje štokavskog jezika u ime "bratstva i jedinstva" osvetilo se budućim hrvatskim generacijama, jer su Srbi počeli osporavati identitet Hrvatske i Hrvata. Srbi su, naime, zadržali, ne držeći se spomenutog dogovora, i ćirilicu, i ekavicu, i fonetsko pisanje a štokavski prerađeni jezik koji je Srbima bio većinski razumljiv, prihvatili su Hrvati krnjega, tolerirajući do danas da hrvatski jezik postane ideološko oružje u rukama srpske hegemonije.

Hrvatski jezik se tako potčinjavao desetljećima srpskome i čistio se od primjesa nerazumljivima Srbima, a u čemu su im pomogle poslije Drugog svjetskog rata razvijene tehničke i elektronske mogućnosti (radio, televizija) zatim, zabavna, popularna trivijalna literatura s kioska (tzv. ljubići, krimići, crtići, scijence fiction itd.) uglavnom pisana na ekavici.

Što su Srbi od samog početka 19. stoljeća smjerali s Hrvatima, o tome nam svjedoče izvaci iz korespondencije Vuka Karaždića s njegovim sunarodnjacima i s njegovim inozemnim, uglednim prijateljima.

Karaždić se tako tuži u svojem pismu Slovencu J. Kopitaru (8/20. aprila 1815. godine) da Srbi nisu imali "jošt ni iedne knjige na pravome i čistome Serbskom jeziku" i da je sada došlo vrijeme za to. Zatim, (Beč, 2. okt. 1817) javlja Mušickome: "Ode što ste poslali Kopitaru dobre su, ne mogu biti bolje. Ako bi im se ikakva mana našla, to bi ta bila; što nisu sve srpski." (2).

Vuk učestalo hvali visoke Kopitareve zasluge. Tako piše Kopitaru (Novi Sad 18/30 marta 1815) "da nie Vas bilo mi tu Pismenicu (:ni Pjesnaricu:) nikad ne bi svjet od mene vidio. Za ortografiju i same Mušički karao, i šaleći se rekao mi e, da sam ja eretik u Serbski filologiji" (3).

U pismu Vuku (Šišatovac 28. okt. 1817) raduje se Mušički Kopitarevu učenju srpskoga jezika i daje upute:

"Ja se tome predvaritelno raduem. Nastojte da s vama srbski govori i veleglasno čita. S. S. e često govorio da e Kolar lepo srbski čitao i izgovarao." Velikom patriotu Vuku Karaždiću koji niti u jednom trenutku nije zaboravio na "svetu viziju" ujedinjenja svih Srba, ipak ta zamisao ne ide sasvim glatko. U pismu (Beč, 22. aug. 1833) piše Vuk Mušickome: "Jeste li videli Brličevu gramatiku? Ako niste, gledajte da je dobijete. Brlič je prvi Šokac, koji svoju braću nagovara (d)a prime naša slova! Samo da je Šokce dotle dovesti, da reknu da su Srbi i da prime naša slova, a neka

veruju što im drago (i Nemaca i Mađara ima od tri zakona, pa su opet jedan narod)" (4).

Pošto se u ondašnjim hrvatskim krugovima našlo i onih koji su se opirali svesrpsstvu, očituje se Vukova zabrinutost u pismu Justinu Mihailoviću (Beč, 8/20 sept. 1836):

"Gaj ima dobru volju i zelju; ali hoće li što učiniti moći, to će vrijeme pokazati. I ime je jedno od velikijeh smetnji: njih je teško nagovoriti, da priznadu, da su Srbi, a mi bismo ludi bili, kad bismo pristali na to, da ostavimo naše slavno ime, a da primimo drugo mrtvo (Iliri) koje danas u sebi ništa ne znači (5).

Od Vuka Karadžića, koji drži Hrvate "Srbima rimskoga zakona", Hrvati se dosljedno vode u Srbiji kao srpski narod, da bi ih suvremeni jezikoslovci smatrali "katolicima srpskohrvatskog jezika" (Ivšić) i jednostavno Srbima (Ivić).

Kuda je vodila i vodi srpska etika i politika, zar ne pokazuje danas srpska agresija na Hrvatsku. Pošto je pravoslavna crkva još uvijek bila jaka, Srbi nisu u početku niti bili svjesni koliko povijesnu uslugu su im nudili Vuk i Kopitar.

Poznato je da su srpski crkveni krugovi, koji su se u početku opirali Vukovoj reformaciji, jer bi mogla štetiti srpstvu, brzo shvatili političku sansu koju su im nudili njihovi zapadni prijatelji. Srbi su zadovoljili, zahvaljujući kontroverznim stratezima u inozemstvu u najkraće i srpsko "slavno" ime i srpsku "svetu" azbuku.

Nova generacija hrvatskih lingvisti imat će zacijelo dosta posla da se pozabavi zloupotrebijavanjem i prisvajanjem hrvatske lingvističke tradicije od strane Srba, gotovo punih dvjesto godina. Srbi su, naime, za normiranje svojega srpskog jezika, preplavljenog turcizmima i rusizmima, imali jedan neupotrebljiv jezik, crkvenoslavenski i rusko-crkvenoslavenski - upotrijebili kao osnovu hrvatsku bogatu tradicionalnu leksikografiju, prisvojivši je kao svoju srpsku, eliminirajući iz nje više od trećine hrvatskih riječi koje Srbima nisu bile razumljive (6). I te riječi svojstvene samo Hrvatima trebali su Hrvati potisnuti iz upotrebe, što su i učinili.

Poznato je da je Vuk Karadžić bio "neuk", ali prirodno nadaren. Njegov mecena J. Kopitar je odmah spoznao da je to njegov čovjek, koji će pomoći u sprovođenju tzv. "demokratskih" ideja ondašnjeg vremena. Danas možemo govoriti o političkoj uroti na štetu Hrvata.

Ovaj čuveni slovenski stručnjak i filolog Jernej Kopitar, mudar Vukov strateg, "naoružao" je Karadžića hrvatskim tradicionalnim rječnicima, i leksikografijom, što je Srbima tradicionalno nedostajalo, s obzirom na to da su Srbi stoljećima kulturno potpuno stagnerali pod turskom vlašću.

Uz Kopitarevu pomoć, Vuk je preuzeo iz hrvatske leksikografije (Della Bella, Stulli, Jambrešić, Mikalja, Belostenec i drugi) za svoj "Srpski rječnik" 1818. samo one riječi koje su Srbi razumjeli, a izostavio je tipično hrvatske. Preuzeo je i hrvatsku akcentuaciju.

Ako se govori o književnoj štokavštini, onda se mora znati da je ona živjela u Hrvatskoj prije Vuka, odnosno da je dubrovački jezik - štokavski jezik s elementima čakavštine - i Hrvatima je on bio uzor za moguće normiranje hrvatskoga jezika. Jezuita Bartol Kašić (1575-1650) se već s tim bio pozabavio. Njegova Gramatika je služila kao podloga sve do sredine devetnaestog stoljeća i Appendiniju i ostalim hrvatskim leksikografima.

I na kraju, zar i Bugari nemaju "što"? Osim toga A. Belić je sanjao o srpskom-hrvatskom-slovenskom kao jednom jeziku, a makedonski je bio za njega "stari-štokavski".

Srbi u 18. vijeku nisu imali neku značajniju književnost na narodnom jeziku. A na svojem jeziku su pisali Gradišćanski Hrvati već desetljeća prije Obradovića i Venclovića.

Vuku Karadžiću je nedostajala klasična naobrazba, kao i znanje njemačkog jezika, da bismo mogli prihvatiti samostalnost njegova rada, tj. da je on bio uopće sposoban sam sprovesti ogroman posao u djelo.

Tako je sakupio i hrvatske narodne umotvorine, koje izdaje prije književnog dogovora s Hrvatima kao srpske.

Niti Vatroslava Jagića očito nije smetalo što Srbi u svojim povijestima književnosti svojataju dubrovačku književnost kao srpsku. Uopće Srbi su podcjenjivali sve hrvatsko, niti ga je smetao Karadžićev članak "Srbi svi i svuda".

Srbima je Karadžić uštedio mukotrpan posao i put u stvaranju književnoga srpskog jezika, preuzevši, kako se vidi, iz susjednog hrvatskog jezika sve što mu je bilo nužno. Mogao je isto tako upotrijebiti i neki drugi slavenski jezik, a zašto nije, vidimo danas.

U Vukovoj gramatici "Pismenica serbskoga jezika" prepravljenoj na njemačkom jeziku od J. Grima, "Vuks Stefanović kleine Serbische Grammatik" uzdiže J. Grim u svojem dugačkom predgovoru srpske junačke pjesme. Spominje i rječnike Belostenca i Jambrešića, te Della Belle punih citata iz pjesama. Isto tako ističe Vukove zasluge za Srbiju. (7)

U "Kovčežiću za istoriju i jezik i običaje, Srba sva tri zakona", Beč 1849, objavljuje Vuk, danas često citirani tekst, "srbi svi i svuda". Samozadovoljno ističe između ostaloga: "Mnogi stariji spisatelji ove braće naše zakona Rimskoga pisali su Srpski čistije od našijeh ne samo svojega vremena nego od mnogijeh i današnjega." Tu navodi Reljkovića,

Antuna Kanižlića te fratra Petra Kneževića. (8). Bogoslav Šulek je u "Nevenu" (br. 8, 1856. godine) napisao oduži članak "Srbi i Hrvati". On navodi da se Srbima predlagalo ime ilirsko, pa slovinsko ili slovjensko, pa jugoslavenski, ali Srbi nisu prihvatili te da su onda srpski pisci počeli "protezati" srpsko ime "izprva samo na Štokavce, a kasnije i na Čakavce, Hrvatske Kekavce - pače i na sve ostale Slovence" (9).

Vuk Karadžić je na Šulekov članak odgovorio "Srbi i Hrvati" 1861. (u 31. broju "Vidovdana"), gdje se ponavlja teza "naši ljudi rimskoga zakona". On tvrdi da Hrvata "ne samo danas nema nigdje nikako, nego da ih nigda nije ni bilo, kao naroda koji se razlikovao od Srba, već da se jedna grana Srpskoga naroda zvala Hrvatima, kao npr. danas što se zovu Crnogorci, Brđani, Hercegovci itd." da bi na kraju ipak pristao na prijedlog podjele, i to "po vjeri ili zakonu" da se ne svađaju. Odnosno, da onaj koji je Rimskoga zakona "da kaže" da se zove Hrvat (10).

Postavlja se opravdano pitanje kako je došlo do ovakvog ciljanog krivotvorenja hrvatske povijesti i kulturne tradicije, ako se zna da je Srbija bila svedena na Beogradski pašaluk sve do 1815. godine, i kako to da se odjednom Europljani upravo interesiraju za jačanje srpstva i zaostale Srbije.

Revni pomagači su u tome i priznati umovi poput J. Grimma, Kopitara, Goethea, Nadeždina, Sreznjevskoga, Humboldta, Engelsa i drugih.

Jedno je jasno - bez uplivnih inozemnih prijatelja NIKADA Vuk ne bi uspio.

Slovenac J. Kopitar (1780-1844), koji je držao kajkavce Slovincima, bio je čuveni naučenjak, nevjerojatne filološke erudicije, "mephistofelovskih" sposobnosti. J. Grimm ga je nazvao "Monstrum Scientiarum" (11).

Kopitara se držalo čovjekom voltairovskog duha, protivnikom svake oficijelne crkve, nepomirljivim neprijateljem Jezuitizma i austrijske policije (12). M. Jähnichen piše o Metternichovu razdoblju, kao epohi u kojoj je stupila na snagu apsolutistička država - Donau-Monarchie, čime se spriječio svaki demokratski razvoj, koji bi zastupao interese naroda. Po Grimmovoj preporuci Vuk je bio 1823. od Goethea "liebevoll aufgenommen". Alexander von Humboldt (isto po Grimmovoj preporuci), uspio je da Vuk dobije od pruskoga kralja odličje "Roten Adler Orden". Grimm je posredovao da (25. 4. 1850) Vuk postane korespondirajući član Pruske akademije nauka. Jähnichen hvali Vukovo konsekvantno revolucionarno djelovanje, uzdižući njegovu demokratsku orijentaciju, te da je Vuk demokrat svojega vremena, realista i racionalista. Slično se Jähnichen izražava o njemačkom demokratu Jacobu Grimmu, kao i o vrijednim djelima

Vuka Karadžića: Žitije Ajduk-Veljka Petrovića 1829. i Montenegro i Montengriner 1837., koja predstavljaju značajnu dimenziju u Vukovoj demokratskoj koncepciji.

Vuk se zahvaljuje 1923. g. za velike usluge koje su njemu i "srpskoj naciji" pokušali pribaviti Grimm i Kopitar (13).

Grimm je učio srpski, isto Engels i Wilhelm von Humboldt. I Goethe, Brentano, Uhland, Fouqué, Alexis su se interesirali za srpsku narodnu poeziju. Engels ju je čitao u originalu (14).

1829. objavljuje Leopold Ranke "Die serbische Revolution". Materijal je dobio od Karadžića. Ovu knjigu hvali Kopitar kao najbolje i najtemeljnije što se dosada o Srbima pisalo.

Rankeova knjiga "Srpska revolucija" prevedena je na engleski, francuski i ruski. Ranke piše 1879. knjigu od 560 stranica, "Serbien und die Türkei in 19. Jahrhundert."

Dalje, Vuk pozdravlja u svojem pismu Nadeždinu, 6. 3. 1848. g., bečke ustanike i revolucionare, u čemu vidi Vaso Milinčević antifeudalna Vukova stremljenja i afirmaciju modernog, slobodnjačkog, demokratskog dostignuća.

Vuk je nestrpljivo očekivao promjene u položaju slavenskih naroda (zanimao ga je osobito položaj Srbije, Hrvatske i Vojvodine) u borbi protiv Habsburške Monarhije i bio je razočaran neuspjehom. Prisustvovao je skupu Slavističkog kongresa u Pragu 1848. godine, gdje se pokazalo da svi nisu bili niti panslavisti, niti protivnici austrijske monarhije (15).

O Karadžiću se govori kao začetniku modernih shvaćanja, koji se prilagođuje tendencijama svojega vremena, ali koji nije zaboravio, međutim, nikada svoj najviši cilj, uzdignuti srpstvo na dostojno mjesto.

Vuka se u Austriji držalo ruskim špijunom, a u Rusiji i Srbiji austrijskim špijunom.

Polovinom devetnaestog vijeka, dolazi do važnih političkih previranja u Europi. Tako je Mordechai Marx Levy - alias Karl Marx dobio 1847. g. zadatak od (Bund der Gerechten) jednog ogranka Iluminata da napiše djelo koje je kasnije postalo poznato kao "Komunistički manifest". Marx je igrao sporednu, beznačajnu ulogu u ovome, jer njegovo ime nije dvadeset godina niti stajalo na Manifestu.

U biti Manifest nije dao ništa novoga, već je bio jedan plagijat spisa Adama Weishaupt (1748-1830), osnivača reda Iluminata, i njegova učenika Clintona Roosvelta (16).

Zna se da Goethe (1749-1832) postaje 1780. član weimarske lože "Amalia". Kasnije je pristupio i redu Illuminata. Ovu, jedno vrijeme utihnulu ložu, ponovno je obnovio. Goetheovo djelo sadrži dosta

misaonoga iz svjetonazora Slobodnog zidarstva. I Mozartova "Čarobna frula" je neka vrsta hvalospjeva masoneriji (17).

Interesantno je navesti da su osnivači i brojnih sekta isto bili masoni, kao na primjer Charles Taze Russell (1852-1916) osnivač Jehova, Josef Smith i njegov brat osnivač Mormona.

Vrhovni cilj tzv. Religije Moćnih (freemason) je One World, odnosno stvaranje jedne Svjetske Republike.

Hrvatima očito nikada nije bila oproštena godina 1848. kada se ban Jelačić stavio na stranu Beča protiv revolucije i demokracije. Uništenje Habsburške Monarhije, Francuska i Oktobarska revolucija su samo primjeri svjetskih previranja u čiju putanju nije odgovarala Hrvatska, niti kao nacionalna, niti kao katolička, niti kao zemlja privrženica Austriji. Poznato je da su se Hrvati priklonili Beču, da bi otklonili veliki pritisak koji su na njih vršili Mađari. Može se shvatiti da je i panslavenska ideja bila dirigirana od Svjetskog poretka na štetu Hrvatske, a u smjeru jačanja Srbije.

Kroz velikosrpsku politiku, posrbljavanju hrvatskog naroda kroz desetljeća, pripomogli su, nažalost, i hrvatski najugledniji pisci i stručnjaci.

Vatroslav Jagić (1838-1923), koji je u Beču na Slavističkoj katedri slijedio Miklošića, na svoj način predstavlja, poput Kopitara, kontroverznu osobu, u lingvistici u službi politike.

Jagić, rođeni Hrvat, po orijentaciji Jugoslaven, nesumnjivo je zaslužan za slavistiku jer je slavenskoj filologiji dao ravnopravno mjesto pored romanistike i germanistike.

Izdao je 1864. "Gramatiku jezika hrvatskoga". Njemu je po Jonkeu "srpsko i hrvatsko bilo jedno te isto, i oboje jednako milo." Kada su 1896. nastali problemi oko naziva jezika - hrvatski, hrvatski ili srpski, srpski ili hrvatski, srpskohrvatski, Jagić je osjećao težinu toga pitanja, ali ne daje lingvistički odgovor. Misli politički. Isto tako je Jagić nalazio razumijevanja za Karadžićevo srpstvo. Karadžića je egzaltirano obožavao.

Hamm opet misli da se srbofilstvo ne treba tumačiti kod Jagića politički nego filološki, iznoseći usput uspjehe srpske književnosti na štokavskoj ekavici, što je "Jagiću moralo biti milo, milije od čestih trzavica i gloženja u Zagrebu." Dalje navodi da Jagić opravdava Vuka kada je u "kovčežiću zastranio" navodeći kako je uzrok tome Karadžićev niski stupanj "nauke" i, napokon, "Vukovom neukošću" (19).

Tek u razdoblju hrvatske moderne počinje se nakon više desetljeća ponovno pisati na kajkavskom i čakavskom dijalektu. Osobito se osjeća kod dijalektalnih pjesnika, koji pišu i štokavski, da Hrvati još uvijek ne vladaju štokavštinom. Možemo

kazati da su na svu sreću hrvatski dijalekti bili dobro sačuvani jezik naroda. Srbi su mogli tek poslije Drugog svjetskog rata putem radija i televizije, intenzivno nametnuti svoj "zajednički" jezik i uz pomoć hrvatskih lingvista raditi na zajedničkoj terminologiji "bratskog" naroda.

Istina Bog, J. Hamm kritizira oštro 1973. nestručnost knjige Pavla Ivića "Srpski narod i njegov jezik". U njoj govori Ivić o povijesnoj sudbini ostalih etničkih formacija, koje se služe istim jezikom, te govori o sjeverozapadnim srpskim oblastima, tj. o Hrvatskoj u smislu "etničkih enklava". Hamm navodi dalje da hrvatske tekstove Ivić izbjegava zvati hrvatskima i da sve hrvatsko snižava (20).

No zar mi smijemo zaboraviti da su Lj. Jonke, J. Hamm, M. Hraste stavili potpise na Novosadski dogovor 1954. gdje se prihvatio, što iz pritiska, nažalost, i iz nepritiska, hrvatski i srpski jezik kao jedan jezik. Trebalo se razraditi zajednički sa srpskim lingvistima zajedničku terminologiju. I Krleža je potpisao, kao što su to učinili i brojni drugi hrvatski intelektualci. Htijući, ne htijući, tako su ugledni Hrvati iz prošlosti i u novije vrijeme pripomogli Srbima da jezik postane ideološko protuhrvatsko oružje, uz razrađenu velikosrpsku politiku, koju su podržavale dosljedno zemlje koje Hrvatskoj niti u prošlosti, niti danas nisu naklonjene (21).

Plodovi grijeha prošlosti sručili su se na Hrvatsku kao srpska ratna agresija, jedna od najtežih u povijesti hrvatskog naroda. I ona ješ uvijek traje.

LITERATURA

1. vidi: A. Milardović, Hrvati još prisilni jezični Srbohrvati, Vjesnik, 5. siječnja 1995, str. 15
2. Vukova prepiska, knj. I, knj. II, Bgd. 1908. str. 147, 195
3. vidi bilj. 2, knj. 1, str. 145, 147
4. vidi bilj. 2, knj. II, str. 198, 344
5. vidi bilj. 2, knj. 6, Bgd. 1912, str. 287.
6. E. Erdmann Pandžić, Sprache als Ideologie, Die Slavischen Sprachen, 31(1993), isti skraćeni prilog vidi u Almanach 1994, Österreichisch-Kroatische Gesellschaft Verein Salzburg, Ebenau Verlag, str. 130
7. Vuks Stefanović kleine Serbische Grammatik, verdeutsch und mit einer Vorrede von Jacob Grimm, Leipzig - Berlin 1824, str. XIX
8. V.S.K. Srbi svi i svuda, u: Kovčežić za istoriju, jezik i običaje Srba sva tri zakona, Beč 1849. str. 24
9. Gramatički i polemički spisi Vuka Stefanovića Karadžića, knj. 3, Bgd. 1896, str. 444
10. vidi bilj. 9, Srbi i Hrvati, str. 464, 467, 468,
11. R. Jagoditsch, Zum Studium der Geschichte der Slavistik in Österreich, Wiener Slavistisches Jahrbuch, Bd. 8, Wien 1960, str. 75.
12. Vuk Stefanović Karadžić, Ost und West, Zeitschrift für Politik, Band III-IV, Nr. 13-24, Wien 1864, str. 651, 697.

13. M. Jähnichen, Der Demokrat Vuk Karadžić und sein Widerhall bei deutschen Zeitgenossen in: Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt-Universität zu Berlin, Vuk Karadžić - seine Zeit und wir, 38.Jg. 1989, Heft 1, str. 12, 13, 14,
Wilhelm von Humboldt (1767-1835) bio je osnivač moderne nauke i jezika i jedno vrijeme pruski ministar, također počasni član masonske frankfurtske lože "Zur Einigkeit". Njegov brat Alexander je bio poznati naučenjak. Njegovo istraživačko putovanje po Andama je omogućio revolucionar i "osobodilac Južne Amerike" mason Simon Bolivar. (vidi: Hermann Neuer, Die Freimauer, Religion der Mächtigen, Berneck 1992, str. 23).
14. v. bilj. 13, Martin Zöllner, Vuk Karadžić und Leopold Ranke str. 39
15. v. bilj. 13, Vaso Milinčević, Vuk Karadžić und das Jahr 1848, str. 79, 80
vidi k tome: Vuk Stefanović Karadžić 1787-1987, Festschrift zu seinem 200. Geburtstag, Österreichische Osthefte, Jhg. 29, Wien 1987; J. Hamm, Die neue kroatisch-serbische Orthographie, Österreichische Osthefte 4, Jhg. 3, Wien 1961;
R. Katičić, Ilirci i ilirski jezik, Forum, god. XXVII, knj. LVI, 12, JAZU Zgb. 1988;
R. Katičić, Ivan Mužić, O Podrijetlu Hrvata, Starohrvatska prosvjeta, ser. III, sv. 19, Split 1989.
R. Katičić Serbokroatische Lexikographie, u: Wörterbücher, Dictionaries Dictionnaires (Ein internationales Handbuch zur Lexikographie), Berlin-New York 1990)
16. Gary Allen, Die Insider, Baumeister der "Neuen Welt-Ordnung", Preußisch-Odendorf 1971, str. 223,
17. Od drugih značajnijih imena iz kulturnog i političkog svijeta, koji su bili zastupnici masonerije: Voltaire, Schlegel, Hegel, Herder, Fichte, Mozart, Bach, Beethoven, Haydn, Liszt, Čajkovski, Ravel, Oscar Wilde, M. Twain, Turgenjev, Stendhal, Nehru, Kemal Atatürk, Garibaldi, Churchill, G. Washington, B. Franklin, G. Bush, itd.
Neki od postulata Slobodnih zidara bili bi - sloboda duha (znači crkva sputava i šteti), nauka kao vrhovni priznati princip, razbijanje nacionalnosti i stvaranje federacija, socijalističko shvaćanje u vođenju države, humanost u smislu ljudskosti i ljudskog dostojanstva, čovjek sam odlučuje o normama etičkih zakona neovisno o Bogu. I masoni prilagođavaju svoje dogme vremenu. U biranju puta u ostvarenju ciljeva ne sustežu se od stvaranja anarhije u "državi-žrtvi".
Vrlo interesantna je knjiga od Kurt Barescha, Katholische Kirche und Freimaurerei, Ein brüderlicher Dialog 1968, bis 1983, Wien 1983. u kojoj je objavljena korespondencija kardinala F. Königa s Velikim majstorima svjetskih loža. Nailazi se i na pisma hrvatskog kardinala F. Šepera koje je slao Bečkom nadbiskupu.
18. Lj. Jonke, Vatroslav Jagić u nedoumici o službenom nazivu jezika, Wiener Slavistisches Jahrbuch 21, Wien 1975, str. 103, 107
19. J. Hamm, Vatroslav Jagić i Poljaci, Rad, knj. 282, JAZU, Zgb. 1951, str. 90, 91
U svojem prilogu "Vuk Karadžić und Wien" (Jhg. 6, Heft 2, Beč 1964) piše Hamm o tri sasvim razvijene hrvatske štokavske književnosti na dubrovačkom jekavskom, slavonskom i bosanskom ikavskom, i kajkavsko ekavskom, što nije bio slučaj sa Srbima.
vidi o Jagiću: Radoslav Katičić, Lingvistički argumenti u Jagićevoj polemici s Veberom, Jagićev Zbornik, Zgb. 1986.
R. Katičić, Ilirci i ilirski jezik, Forum god XXVII, knj. LVI, 12, JAZU, Zgb. 1988
20. J. Hamm, Pavle Ivić, Srpski narod i njegov jezik, Wiener Slavistisches Jahrbuch, Bd. 19, Wien 1973, str. 84
Važno je istaknuti da Hamm upozorava na nužnost povijesnog i političkog osvjetljavanja pozadine Vukova rada.
Hrvati moraju biti svjesni toga da još brojna "tajna" prešućivana dokumentacija o Vukovu vremenu, koja je bila tabu za Hrvate, čeka istraživanje.
21. Prljavu ulogu Zapada su krvavo ispaštali Hrvati 1945. na Bleiburgu, kada su ih na prevaru Saveznici izručili Titu da ih likvidira, pokazavši time dobru volju za suradnju s Jugoslavijom, izigravši konvencije o ljudskim pravima. Po računu Engleza masakrirano je od partizana oko 25.000 tisuća Hrvata kod Bleiburga. Užasna trauma za ono malo preživjelih!
Sličnu sudbinu su doživjeli Kozaci u Austriji, koje su isto na prevaru izručili Rusima. Ubijani su bili i žene i djeca i svećenici, a za one koje se predalo Rusima, može se samo zamisliti što se s njima dogodilo.
Istovremeno se drugačije tretiralo oko 35.000 četnika koji su se također sklonili u Austriju. Njih se kao ratne zarobljenika nije predalo Titu, nisu likvidirani kao Kozaci i Hrvati, već su završili u prekomorskim zemljama. Mnogi su kasnije bili rehabilitirani.
One World Establishment ili vladajuća klasa slobodnih zidara, cionista i komunista, na primjer, ne osuđuje "velikoga" masona i Evropljanina Churchilla, koji je za Nijemce zločinac (Dresden), niti se mason visokoga ranga Truman kažnjava zbog Hirošime i Nagasakija. (usp. Manfred Adler, Die Söhne der Finsternis, 1 Teil: Die geplante Weltregierung, Jestetten, 1982, str. 57).

Abstract
LANGUAGE, IDEOLOGY AND POLITICS

Marija Salzmann-Čelan

Beč

In the first half of the 19th century Europe saw some historical and political changes like Pan-Slavism and the Revolution of 1848, which was to build up democratic fundamentals through the abolition of the Austro-Hungarian Empire (with the Croartian Banus Jelačić on the

Viennese side). Europe's cultural interest in Serbia increased. The Serbs were under Turkish dominance and thus restricted in their development. In 1850, despite controversial roles of J. Kopitar and Vuk Karadžić, the Croats agreed to a literary arrangement with the Serbs, who had already at that time obviously disputed the Croatian identity by means of politics and linguistics.

Key words: ideology, language, politics